

Psychologie výchovy a vzdělávání

Autoregulace učení

Terminologie

- učení se vs. řízení vlastního učení (Kulič, 1992)
 - řízení učení – *vnější (více rozpracováno), vnitřní*
 - *„Jsme odpovědní za své vlastní učení, ale je otázkou, jestli všichni mohou být odpovědní za řízení svého učení“*
(Candy, 1987, Garrison, 1992)
-
-

Autoregulace

- autoregulace (sebepojetí, sebehodnocení)
 - zdroje
 - vnější (rodiče, učitelé, kamarádi)
 - vnitřní (vč. tzv. osobnostní autoregulace)
 - autoregulace učení – aktivita v procesu učení po stránce činnostní, motivační i metakognitivní; stanovuje si cíle, iniciuje a řídí své úsilí a používá specifických strategií s ohledem na kontext učení
(Zimmerman, 1998)
-
-

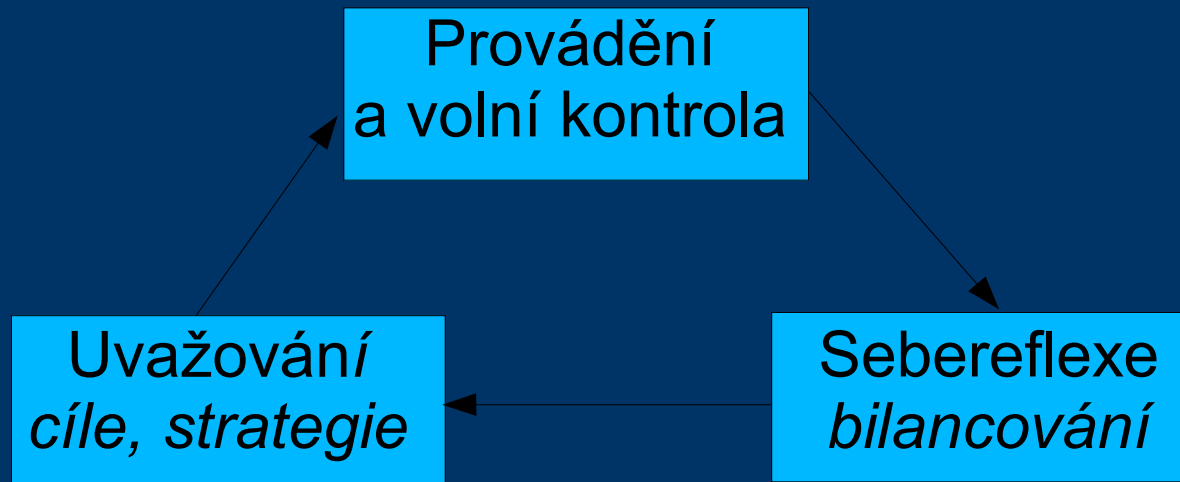
Autoregulace - předpoklady

- potencialita každého žáka
- výuka musí umožnit získat dovednost „jak se učit“
- vnější řízení má stimulovat autoregulaci
- v prepubertě rozvoj metakognitivních strategií
- postupným zdokonalování se žák stává nezávislým na vnějším řízení
- může postupně lépe zvládat své emoce při učení
- postupně aktivní přístup k prostředí pro učení
- rozvoj vázán na rozvoj „já“ (self)
- není ryze individuální proces; utváří se ve spolupráci s druhými (párové, skupinové, vrstevnické učení...)
- je to aktivní proces; nelze „předat návod“
- rozvíjí se více při souladu s vnějším řízením
- celoživotní proces

(Mareš, 1998)

Teorie

- přehled teorií – Čáp, Mareš, s. 508
- teorie cyklických fází (Zimmerman, 1998)

Teorie II

- rysově-stavová (Hong, 1998) – rysová (*převážně vrozená, stabilnější*); stavová (*získaná, měnlivější*)
 - model 3+1 (Winne, 1998) – schopnost učit se a událost (*seznámení se s úkolem, vytyčení cílů, volba postupů*)
 - teorie autodiskrepance (Manian, Starauman, Denney, 1998) – autoregulační systém odpovídá částem „já“; ovlivňován temperamentem a socializací
-
-

Autoregulace v praxi (Zimmerman, Schunk)

- uvažování

Začátečníci

- cíle chaotické, nespecifické
- orientace na výkon, výsledek
- nízké self-efficacy
- nezájem

Pokročilí

- cíle hierarchické, specifické i perspektivní
- orientace na proces učení
- dostatečně vysoké self-efficacy
- vnitřní motivace

Autoregulace v praxi (Zimmerman, Schunk)

- provádění a volní kontrola

Začátečníci

- mají nejasný plán
- nedůvěřují si, používají sebesnižování
- kontrolují jen výsledky

Pokročilí

- mají jasný plán
- věří si
- kontrolují průběh i výsledky

Autoregulace v praxi (Zimmerman, Schunk)

- sebereflexe

Začátečníci

- vyhýbají se sebehodnocení
- příčiny úspěchu a neúspěchu hledají ve svých schopnostech (neovl.)
- reagují na sebe negativně
- v měnících se podmínkách zmatení

Pokročilí

- snaží se o sebehodnocení
- příčiny úspěchu a neúspěchu hledají v použité strategii (ovlivnitelné)
- reagují na sebe pozitivně
- dobrá adaptace i měnícím se prostředím

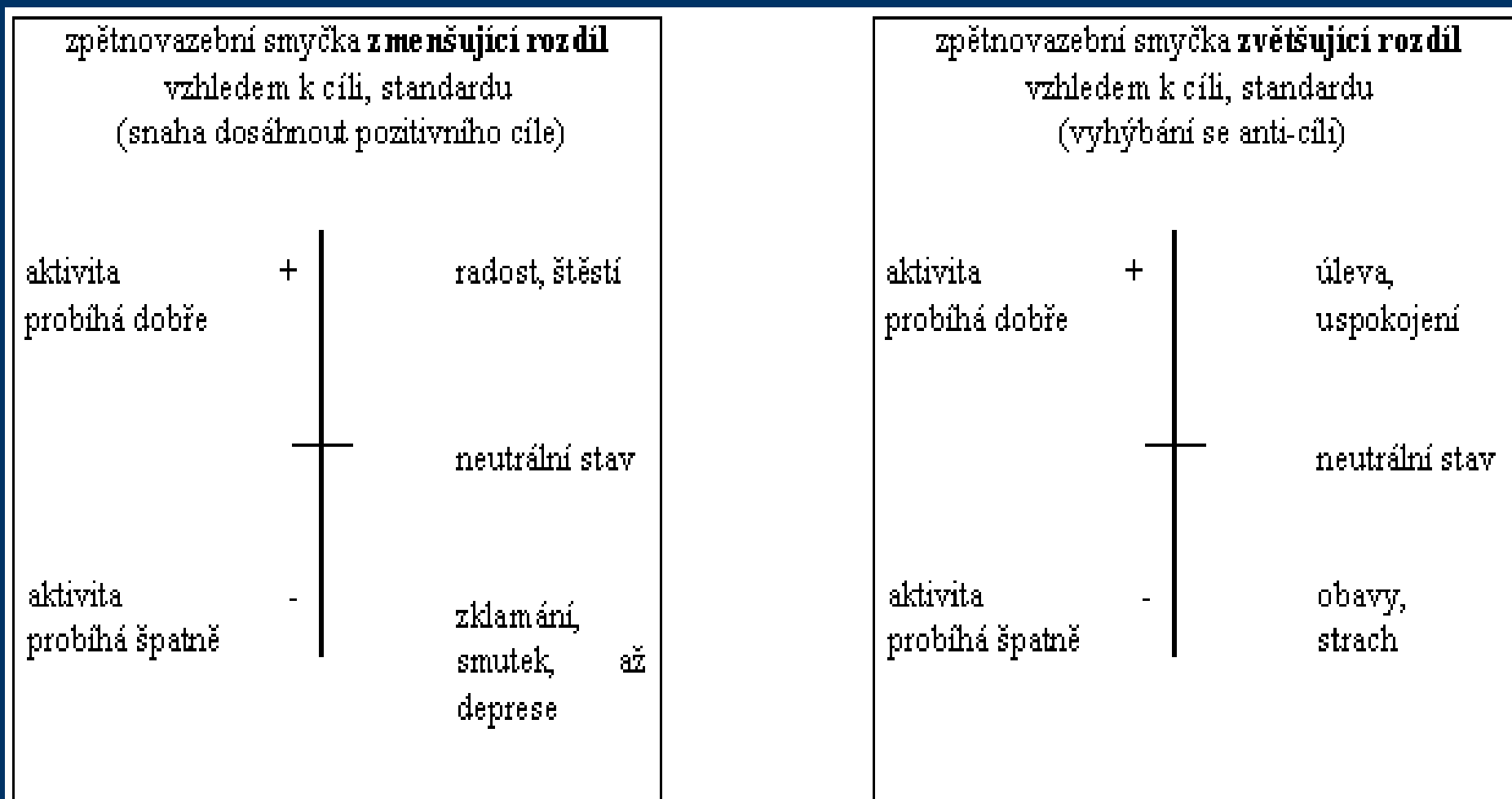
Výkon a jeho souvislosti

- cíle, které si žák stanovuje
 - autoregulace
 - výkon
 - motivace
-
- ovlivněny i kontextem

Dva typy zpětnovazebních smyček vyvolávající specifické emoce

(modifikovaně podle Carver, Scheier, 2000: 54)

Možnosti při diagnostice - sledujeme:

- Kognitivní učební strategie
- Metakognitivní strategie
- Strategie vedoucí k poznání sebe samého
- Motivační strategie

nejlepší je kombinace kvantitativního a kvalitativního přístupu

Vedení k autoregulaci

- není možný pouhý „návčik“; nutný rozvoj „já“
- zdroje
 - *sociální*
 - *osobnostní*
 - *situační*
- cílený návčik:
 - *vyučování strategiím, praktické provádění a. strategií, zpětná vazba o účinnosti a. strategie, monitorování sebe samého, sociální opora, sebereflexe*

Metody

Pod vedení učitele

- verbální instruování
- předvedení vzoru
(*nápodoba*)
- supervize
- reciproční vyučování
- podpůrné vyučování
- transakční vyučování

S vrstevníky

- vrstevnické učení
- kooperativní učení
- skupinové učení

Využití techniky

- CAL systémy

Pod vedením sebe samého

- sebemonitorovací protokoly
- žákovský deník
- domácí příprava
- samostatná praxe

Záznamový arch (Lan, 1998)

Kapitola	1	2	3	4	5(...)
Klíčové prvky učiva					
<i>Celkový čas věnovaný učení z textu</i>					
<i>Z toho aktivní učební čas</i>					
<i>Celkový čas věnovaný řešení úloh</i>					
<i>Z toho aktivní učební čas</i>					
<i>Celkový čas věnovaný dikusí o učivu</i>					
<i>Z toho aktivní učební čas</i>					
<i>Celkový čas věnovaný věnovaný učivu ve škole</i>					
<i>Z toho aktivní učební čas</i>					
<i>Celkový učební čas ve všech předchozích formách činnosti</i>					
<i>Z toho aktivní učební čas</i>					
<i>Vnímaná výsledná kompetence</i> <i>(práce s daným prvkem učiva – 1 bod min.; 10 max.)</i>					
Celkový čas a aktivní učební čas					